

Úvod do problematiky domácího násilí

přednáška č. 1

Mgr. Jitka Čechová

23. září 2009

Persefona, o.s.

- **Odborné sociální poradenství obětem**
  - domácího násilí
  - sexuálního zneužívání
  - znásilnění
- **Vzdělávání laické i odborné veřejnosti – konference, přednášky, besedy, kurzy na míru, akreditovaný kurz MPSV**
- **Analytická a publikační činnost**

Tel.: 737 834 345
545 245 996

E-mail: domacinasili@persefona.cz

Osnova

- Definice a podoby DN
- Specifika DN
- Příčiny DN
- Statistiky a výzkumy

Vymezení pojmu DN

- **Rodově podmíněné násilí** (deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách, 1993)
- **Násilí v rodině, spáchané kterýmkoliv členem** (Rada Evropy, 1985)
- **Násilí v intimních vztazích** (Fond prevence domácího násilí, USA)

Pojem domácí násilí

Pojem „**domácí násilí**“ označuje fyzické, psychické, sociální, ekonomické a sexuální násilí mezi blízkými osobami, které se odehrává zpravidla v **soukromí**, je **opakované** a má **eskalující** tendenci.

Další znaky domácího násilí:

- blízký vztah pachatele a oběti
- ve vztahu je možné pozorovat nerovnováhu moci a kontrolu

Definice domácího násilí z hlediska práva

Dle ustanovení §215a Trestního zákona je **domácím násilím**: týrání osoby blízké nebo jiné osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě

Osoby ohrožené domácím násilím

Domácí násilí může směřovat zejména k:

- partnerům
- seniorům
- dětem
- zdravotně postiženým

Vzdělání, sociální statut, víra, profese.. nejsou pro vznik DN určující.

Formy domácího násilí

- **psychické** -ponižování, vyhrožování, vzbuzování strachu, nesmyslné příkazy, kontrola, psychohry, izolace od přátel a příbuzných apod.
- **fyzické** -fackování, bití pěstmi, kopání, škrcení, dušení, popálení, vláčení za vlasy apod.
- **sexuální** -nucení k sexuálním praktikám, znásilnění apod.
- **ekonomické** -pachatel kontroluje příjmy rodiny, oběť jej musí žádat o finanční prostředky na provoz domácnosti, je na něm ekonomicky závislá apod.

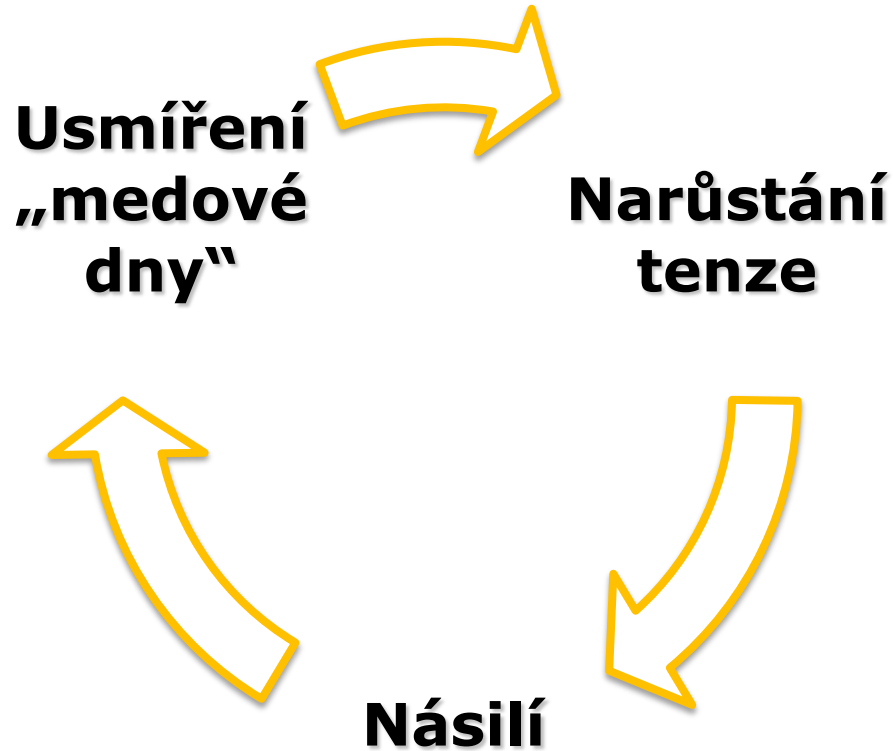
Příklady projevů DN

- Znehodnocování oběti jako člověka
- Demonstrace moci
- Hrozby
- Nucení k triviálnímu a nesmyslnému jednání
- Překážky v každodenním životě vedoucí k vyčerpání
- Příležitostná náklonnost
- Zkreslené vnímání reality

Specifika DN

cyklus DN

Specifika DN

Domácí násilí ≠ partnerská hádka

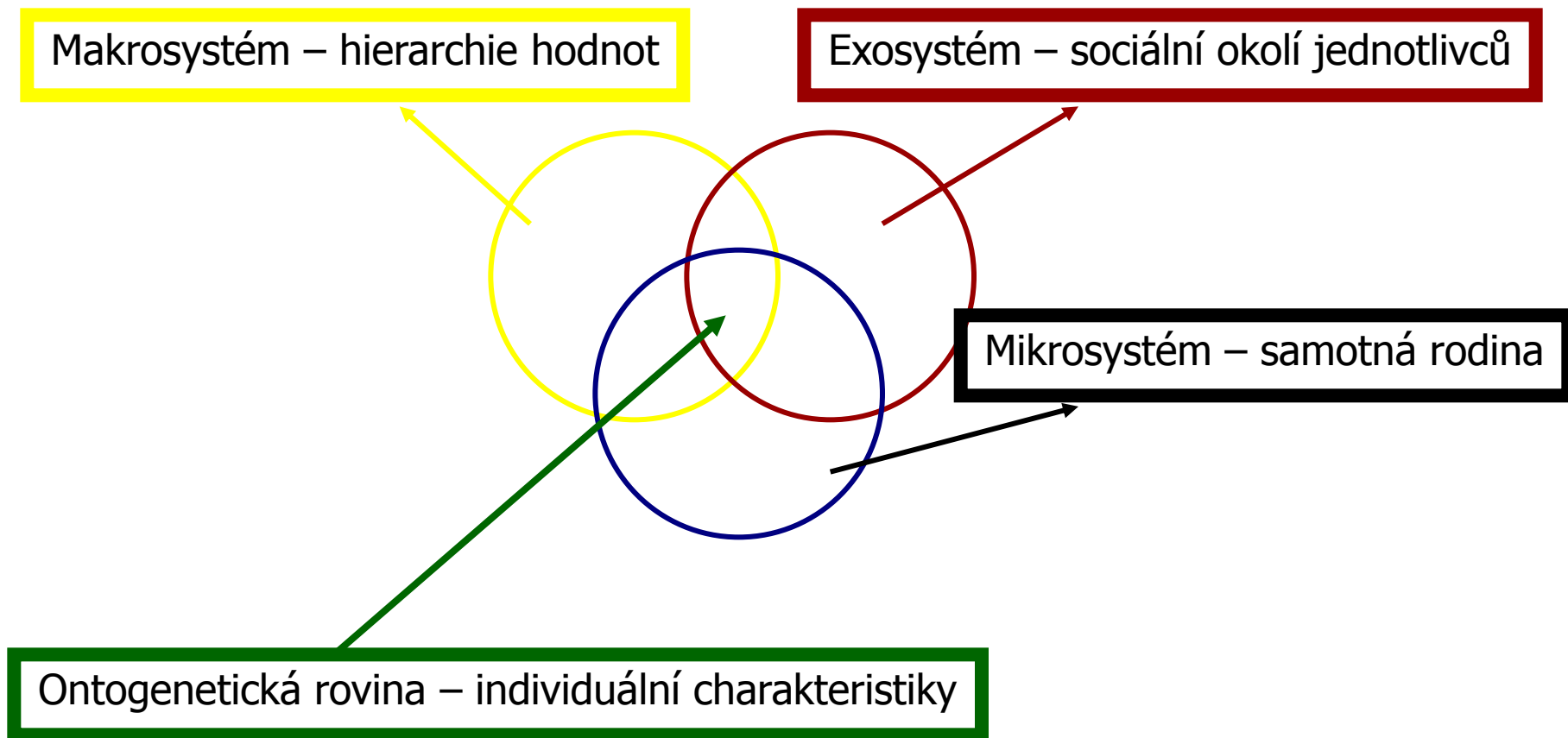
Domácí násilí	Partnerská hádka
bezmocná a vystrašená oběť + pachatel	dvě rovnoprávné osoby
použití moci, ovládnání, donucení, závislost, manipulace	výměna názorů

Specifika DN

hranice násilného vztahu

Otevřený vztah	Problémový vztah	Násilný vztah
Respekt k soukromí partnera	Nerespektování soukromí partnera	Záměrné ničení a zakazování soukromí
Realistická očekávání od vztahu	Nerealistická očekávání od vztahu	Nesmyslná, nespílitelná očekávání od vztahu s následným trestem
Otevřená komunikace	Problémová komunikace	Nemožnost komunikace
Bezpečný prostor pro sdělování pozitivních a negativních pocitů	Zúžený prostor pro sdělování pozitivních a negativních pocitů	Nebezpečný, ohrožující prostor pro sdělování negativních pocitů
Flexibilita rolí	Částečná rigidita rolí	Absolutní rigidita rolí s tresty za porušení vyžadované role
Otevřené partnerství (vlastní přátelé, zájmy...)	Podmíněně otevřené partnerství (podmiňování volnosti partnera)	Partnerství v dusivém sevření (dodržování pokynů partnera)
Rovnost partnerů	Občasná nerovnost partnerů	Absolutní nerovnost partnerů
Autentičnost (mohu zůstat/ být sám sebou)	Dobrovolná a selektivní neautentičnost (občas nemohu zůstat být sám sebou, protože se bojím odmítnutí nebo opuštění partnerem)	Vynucená neautentičnost (nesmím být/ zůstat sám sebou, protože si to partner nepřeje a následoval by akt násilí)
Vzájemná důvěra	Občasná nedůvěra	Úplná ztráta důvěry

Příčiny domácího násilí

Příčiny domácího násilí

Co není příčinou DN...

- Alkohol, drogy
- Nízká vzdělanost
- Nízká sociální úroveň
- Vztek na partnera
- Stres

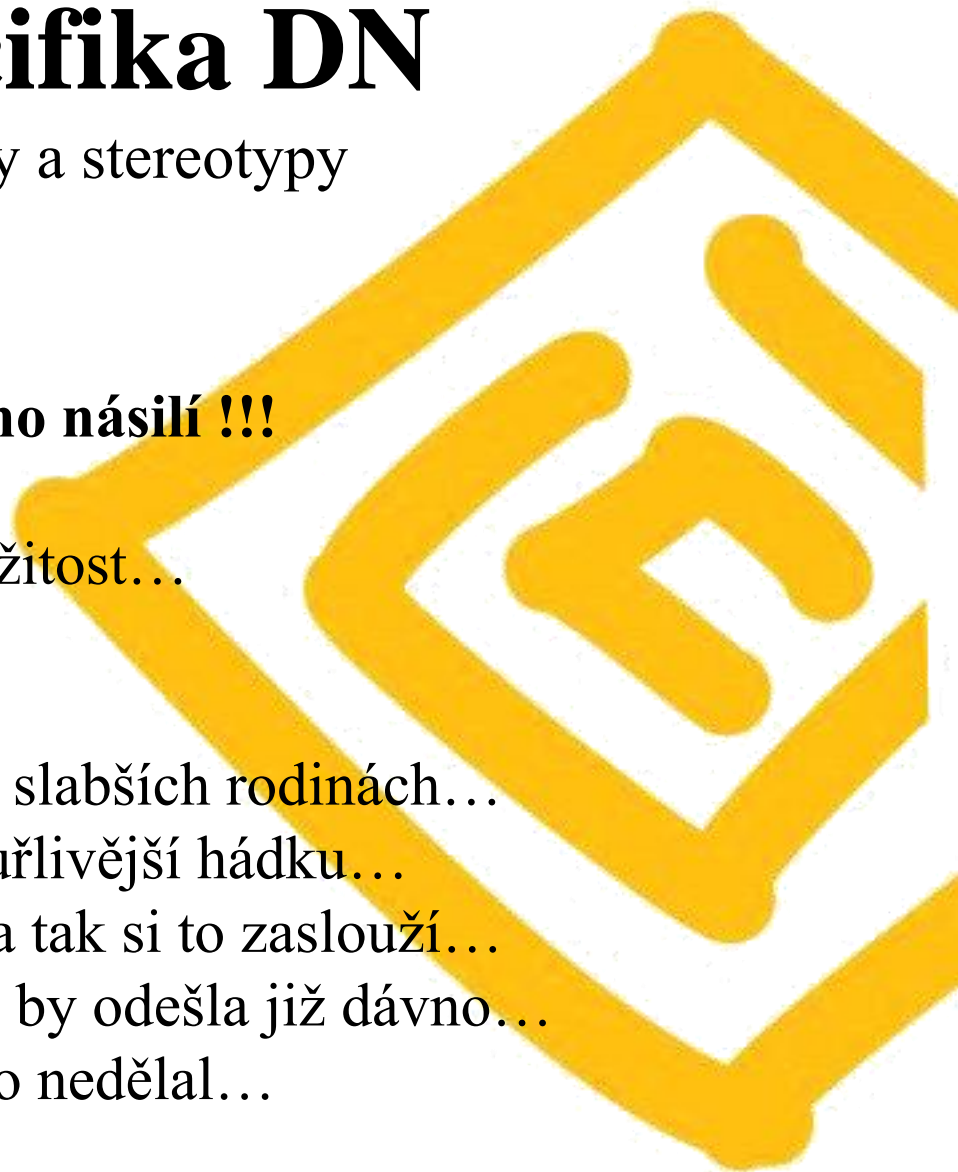

Specifika DN

- mýty a stereotypy

→ **podporují šíření domácího násilí !!!**

- Jedná se o soukromou záležitost...
- Je způsobeno alkoholem...
- Není tak rozšířené...
- K násilí dochází v sociálně slabších rodinách...
- Nejedná se o násilí, ale bouřlivější hádku...
- Zřejmě jej vyprovokovala a tak si to zaslouží...
- Kdyby to bylo tak zlé, jistě by odešla již dávno...
- Vždyť ji má rád, jinak by to nedělal...

Statistiky-výzkumy

Kým jsme nejvíce ohroženi?

Pravděpodobnost být napaden/-a, poraněn/-a, usmrcen/-a v **kruhu rodiny** je v ČR **3x** větší než pravděpodobnost napadení na ulici.

Novotný, Zapletal: Kriminologie, Praha, 2001

Statistiky-výzkumy

DN v ČR

- **Mezinárodní výzkum FF UK a SÚ AV, 2004**
38 % žen v ČR zažilo násilí ze strany svého partnera
- **BKB a Philip Morris ČR a.s., 2001 a 2006**
16% obyvatel ČR se osobně zažilo domácí násilí
- **Dílčí monitorovací výzkumy (nereprezentativní) - regionální, pomáhajících organizací apod.**

Statistiky-výzkumy

2.9.2006 Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.

84%	veřejnosti považuje domácí násilí za vážný problém, jehož řešení vyžaduje intervenci státu
16%	hladina výskytu domácího násilí v ČR (opakovaným výzkumem potvrzena) u populace starší et.
80 %	rodin, v nichž dochází k násilí mezi partnery, žijí děti <small>Vase pravara</small>
57%	těchto rodin se násilí odehrává přímo před jejich zraky
89 %	veřejnosti si myslí, že dnes se o problému domácího násilí více mluví
51 %	veřejnosti se domnívá, že ví jak postupovat vůči DN
68 %	veřejnosti se domnívá, že oběť je slabá a bojácná žena (7% více)
49%	občanů potvrzuje mýty o násilné osobě (méně o 13%)

Statistiky-výzkumy

Mezinárodní výzkum násilí na ženách

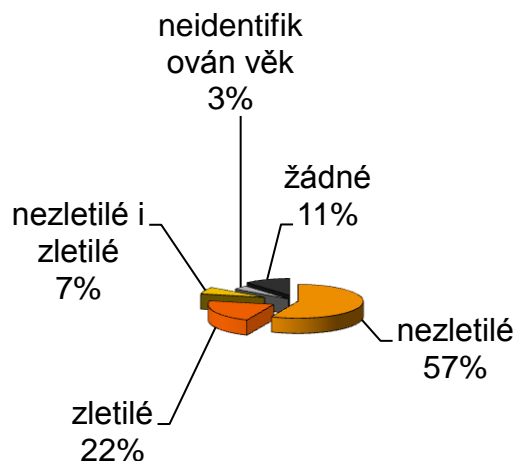
- Filozofická fakulta UK a Sociologický ústav AV ČR, 2004
- 1 980 respondentek, zkoumána byla míra viktimizace žen ze strany mužů. (partner, kamarád, známý, příbuzný, cizí muž apod.).

38 % žen v ČR	násilí za strany svého partnera	→ mnohem brutálnější formy
37 % žen v ČR	násilí ze strany jiného muže než partnera	

Statistika Persefony 08

Děti v rodinách s problematikou domácího násilí

Konzultací (trvání 1h-2h) - 377
Klientů - 110

Rozložení dle pohlaví

- **Ženy 98%**
- **Muži 2%**

- **zdravotně handicapovaní 11%**
- **senioři 9%**

leden – srpen 2009

konzultací (trvání 1h-2h) – 477

Výzkumy DN - senioři

- **Světová zdravotnická organizace**

4 - 6% seniorů se setkala s některou z forem DN

- **Popis jednotlivých forem domácího násilí, analýza jejich příčin, prevence, České Budějovice 2005, Výzkumný projekt RM 01/15/04 MZV ČR**

fyzické, psychické, ekonomické, sexuální týrání
zanedbávání péče
nevhodné zacházení
opuštění

Podoby násilí na seniorech

dle šetření Zdravotní fakulty Jihočeské univerzity, 2005

Nejčastější formy násilí:

- **psychické** – 20,8% a 6,8% (vulgarity, urážení, soustavné ponižování...)
- **fyzické** – 13% a 22% (facka, prudké strčení, pohlavky, silné držení...)
- **ekonomické** – 6,8% (vyžadování finančních prostředků pod pohrůžkou)
- **zanedbávání**

Násilí páchají rodinní příslušníci i pečovatelé – pracovníci terénních služeb!

Literatura

- Čírtková, L. (2002) *Domácí násilí ve faktech a teoriích*.
- Gordonová, B. (2002). *Tančím tak rychle, jak dokážu*. Praha: Ikar
- Herman, J.L. (2001) *Trauma a uzdravení*. Praha: Aspekt.
- Kastová, V. (2003). *Nebud'te obětí*. Brno: ERA group, spol. s r.o..
- Pikálková, S. (2004). *Mezinárodní výzkum násilí na ženách: k prvním výsledkům šetření v České republice*.
- Vodáčková, D. (2002). *Krizová intervence*. Praha: Portál.
- Voňková, J., & Huňková, M. (2004). *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha proFem.
- Vymětalová, S. (2001). *Domácí násilí: přirozený jev?* Sociologický časopis, 37, č.1
- Kastová, V. (2000): *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál
- Poněšický, J. (2005): *Agrese, násilí a psychologie moci*. Praha: Triton
- Wirtz, U. (2005): *Vražda duše – incest a jeho terapie*. Praha: Portál

Děkuji Vám za pozornost!

